

Аліса Зіненко
аспірантка ІПСМ

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОБРАЗ У ПРОЕКТАХ ОКСАНИ МАСЬ

Анотація: У статті розглядається національна ідентичність сучасного українського мистецтва на прикладі деяких проектів Оксани Мась (панно «Погляд у вічність», «Post-vs-Proto-Renessans», «Алтар націй»). Головним елементом творів є писанка — традиційний символ української культури.

Особлива увага приділена інтерактивності представлених проектів та реакції на них вітчизняної та закордонної публіки та критики. Наведено приклади інтерактивних проектів різних художників, реалізованих у Музеї Гіршгорна у США (Hirshhorn Museum and Sculpture Garden).

Автор приходить до власних аргументованих висновків, що унікальне, особливе, трансформоване національне у сучасному мистецтві — те, що приваблює і захоплює публіку у усьому світі. А його використання в часи історичних змін може стати тим механізмом, завдяки якому Україна буде ідентифікуватися як європейська, а не пострадянська країна.

Ключові слова: національна ідентичність, творчість Оксани Мась, сучасне мистецтво, інтерактивні проекти.

Постановка проблеми. Чи може мистецтво впливати на визнання та ідентифікацію держави у світі? Дослідники-мистецтвознавці з різних країн, вивчаючи різні періоди становлення держав, доводять, що може. В сучасних умовах молодій незалежній Україні питання національної ідентичності — особливо гостре. Це відчувається за кордоном. У пересічного мешканця заокеанської країни Україна асоціюється з російською мовою, холодом, в окремих випадках — з відомими спортсменами. Виходячи з цього, можна стверджувати, що кожна країна колишнього Союзу потребує самоідентифікації. Один зі шляхів цієї ідентифікації — мистецтво. Цікаве, особливе, живе. Традиційність у новаторстві, давні символи у надсучасних образах. Це те, що цікавить і заворожує, звертаючись у душах кожного до споконвічного.

Унікальні образи, орнаменти, ритми, символи, ремесла, притаманні українському народу, були і залишаються тими елементами, що відкривають Україну світу. Автор статті звужує поставлену проблематику саме до контемпорарного мистецтва. Народна творчість важлива, але вона знаходиться в іншій ніші, об'єднуючи переважно культуру і традицію. Разом з тим, контемпорарне мистецтво об'єднує культуру, традицію, новаторство, авторську інтерпретацію, імена, піар і т. п. Сукупність цих елементів у творчості Оксани Мась зумовила появу представленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання національної ідентичності в мистецтві України особливо актуальне. Україна — молода країна, що заново формує свою національну ідею, відкриваючи свою особливість і унікальність на фоні інших держав пострадянського простору.

Першу групу матеріалів для написання статті склали англійські джерела — дослідження, присвячені проявам національної ідентичності у мистецтві США, Східної Європи, Мексики, Сінгапуру [2–5]. Ці дослідження хронологічно і територіально не пов'язані між собою, але вони розкривають міжнародні підходи до вивчення пи-

тань ідентичності у мистецтві різних країн, різних періодів. Спільним в них є прив'язка до суспільно-політичних змін, які відбуваються у державі, і разом з тим — у мистецтві. На переконання автора, сучасне українське мистецтво, як і Україна, знаходиться в умовах змін, перероджень, трансформацій, і тому потребує вивчення взаємовпливів: мистецтва на ідентичність і ідентичності на мистецтво. Підходи, запропоновані іноземними мистецтвознавцями, здаються автору доречними при вивченні сучасного мистецтва України.

Стаття Е. Ховард і Д. Хоффман «Картина коштує тисячі слів: будівництво американської національної ідентичності через мистецтво» [3] охоплює період після прийняття конституції США (1787 рік). Стаття акцентує увагу на дослідженні змін у мистецтві того періоду, коли, за словами Ховард, «...мистецтво сприяло створенню необхідної спільної ідентичності, громадянської релігії та національного наратива, що дозволило Сполученим Штатам зберегти свою республіку в її формувальні роки» [3, с. 142]. Вивчаючи твори мистецтва того періоду, автори дійшли до висновку, що мистецтво забезпечувало необхідні візуальні образи, які впливали на формування сприйняття населенням соціо-політичних змін у державі. Проводячи аналогію, можна стверджувати, що «формувальні роки» для української держави тривають саме зараз. Але на противагу Сполученим Штатам Америки, Україна є державою, що має набагато довшу і насиченішу історію. У цих обставинах немає необхідності «створювати» щось нове, достатньо — звернутися до пам'яті.

Важливими для дослідження української національної ідентичності на прикладі конкретної художниці Оксани Мась та її проекту у контексті Венеційського бієнале стали роботи О. Сидора-Гібелінди [13], О. Роготченка [12], В. Сидоренка [14] та інших. Але творчість художниці у цих працях висвітлена лише дотично. На сьогоднішній день практично немає наукових публікацій, присвячених Оксані Мась. Тож інтерес для дослідження представляють низка публікацій в періодичних виданнях 2010–2012 років [7–8; 11; 16], інтерв'ю, статті на інформресурсах, що висвітлюють її проекти та діяльність, а також ті, що демонструють відношення мистецького загалу Києва до творчості художниці зазначеного періоду [9; 10; 15]. Зокрема, стаття на сайті «Української правди» [15] зібрала у собі оцінки проекту О. Мась на 54-й Венеційському бієнале Є. Карася, А. Ложкіної, Л. Хоменко, К. Ботанової та інших.

Велику цінність для авторки статті склали сайти Музею Гіршгорн та Смітсонівського інституту (США), що надали фактичний статистичний матеріал з приводу обговорюваних у статті закордонних проектів [1; 6].

Мета статті. У статті пропонується дослідити національну ідентичність сучасного українського мистецтва на прикладі творчості Оксани Мась — всесвітньовідомої художниці, найвідомішими проектами якої стали арт-об'єкти, створені з використанням древнього українського символу — писанки. Мета статті — довести, що надумане і штучне у мистецтві не може конкурувати з живим і справжнім. Окремо приділено увагу практиці залучення публіки до створення арт-об'єкту — популярного у закордонному мистецтві прийому, який дуже вдало використовувався у проектах О. Мась.

Викладення основного матеріалу дослідження. Писанка — розписане яйце, давній символ, тісно асоційований з українською традицією. Маючи тисячолітню історію, писанкарство відноситься до дохристиянських культів Сонця (яйце як символ народження, джерело життя, асоціація жовтка із Сонцем). Після прийняття християнства писанкарство не було відкинута, а навпаки, міцно «вросло» в українську народну традицію, ставши одним із головних ритуалів при підготовці до Великодніх свят. Оксана Мась — художниця, що у свій час дуже вдало поєднала народну традицію і сучасне мистецтво. Її проекти з використанням розмальованих

яець, аналогів українських писанок, привернули велику увагу українських і закордонних глядачів на початку 2010-х років. І якщо український соціум сприйняв ці проекти неоднозначно (про це далі у статті), то закордонна публіка милувалася і захоплювалася ними. Завдяки експерименту з національним символом, писанки-пкселі стали візитівкою художниці у світі.

Серед найвідоміших з «писанкової» серії — панно «Погляд у Вічність», що прикрашає експозицію Софії Київської (з 2010 року), проект «Post-vs-Proto-Renessans», презентований на 54-му Венеційському біенале (2011), а також його продовження «Алтар Націй» (2012). Художниця реалізувала їх ідею, використовувши дерев'яні писанки, розмальовані представниками різних національностей, різних професій, соціальних груп, вікових категорій.

Перший зі згаданих проектів — панно «Погляд у вічність» (рік створення 2009) розміром 7 x 7 метрів та вагою понад 2,5 тонни, що розміщене у Софії Київській, — являє собою мозаїку, створену з 15 тисяч дерев'яних писанок, декорованих вручну. На панно зображується лик Божої матері. Композиційно це фрагмент ікони. Кожна писанка тут — неповторна, окремий піксель певної кольорової гамми, а відповідне освітлення створює ефект підсвічування зсередини.

Наступний проект «Post-vs-Proto-Renessans» побачив світ незабаром після першого, на 54-й Венеційській біенале 2011 року. Представляє фрагмент знаменитого «Гентського вівтаря» братів ван Ейків, відтворений з 12 800 фірмових писанок. Дослідник Венеційського біенале Олег Сидор-Гібелінда назвав цей проект «видовищно атракційним» [13, с. 9]. І дійсно, робота привернула увагу великої кількості відвідувачів, та особливо — вітчизняних арт-критиків (з акцентом на друге слово). Публікації в періодичних виданнях 2011 року всіляким чином звинувачували проект у комерційності, нецікавості, нерепрезентативності, відсутності відношення до сучасного українського мистецтва: «...работа Мась совершенно оторвана от современного украинского художественного контекста, от происходящих в нем процессов и стоящих перед ним проблем...» (Катерина Стукалова); «...Україні світить щонайабсурдніша презентація з усіх, що були у Венеції...» (Леся Хоменко); «...Масло масляное — из «красивых» яиц выложит «красивую картинку»...» (Євген Карась); «...И я задаю себе вопрос: может быть, именно такая Оксана максимально отвечает контексту современной украинской культуры, с ее пышной плебейзацией, зацикленностью на православном обрядовери и полнейшим экономическим беспределом?» (Аліса Ложкіна); «...Вона собі й далі викладатиме з яець копії великих майстрів — цілком має право...» — Катерина Ботанова [15].

Ці цитати від світил вітчизняного мистецтвознавства — з інтерв'ю 2011 року. Але той факт, що до створення проекту була залучена величезна кількість людей, лишився поза їх увагою. При цьому, залучення глядача до створення арт-об'єкту — популярна для закордонного мистецтва практика: художник подає ідею, а відвідувачі, глядачі, прихильники творчості, сторонні учасники її реалізують. Таким чином, кожний має можливість долучитися до створення художнього твору. На протиположний консервативному підходу, в якому основною ідеєю, спрямованою на збереження картини, скульптури, інсталяції, є вимога «руками не чіпати», ця концепція, навпаки, відкриває нові грані мистецтва. Мистецтва контемпорарного, але при цьому публічного, доступного і зрозумілого кожному. Продумати ідею, задати напрямок для тисяч глядачів і залучити їх до опосередкованої участі у процесі створення арт-об'єкту, але в результаті отримати ефект, що повністю репрезентує стиль, образ і манеру митця — це мистецтво нового рівня. Кожна людина, що бере участь в дійстві, стає «художником» і разом з тим промоутером «власної творчості». В реаліях сучасного українського мистецтва практика залучення відвідувача до створення арт-об'єкту не особливо популярна. Мистецтво нового рівня, представлене

Мась ще 7 років тому, було не сприйняте мистецьким середовищем України, але високо оцінене за кордоном.

Проект Оксани Мась «Post-vs-Proto-Renessans» увійшов в п'ятірку кращих і був номінований на «Золотого лева». За декілька днів біенале його побачило близько 30 тисяч людей [9].

Для порівняння слід навести приклади закордонних проектів з елементами інтерактивності. Яйої Кусамі на своїй виставці «Безкінечні дзеркала» (Infinity Mirrors) у «Облітераційній кімнаті» представляє глядачам повністю білу кімнату з білими меблями та предметами інтер'єру. Кожен, хто переступає поріг цієї кімнати, отримує декілька кольорових круглих точок-стікерів і має змогу приклеїти їх де завгодно у приміщенні. За підсумками цього проекту, проведеного з лютого по травень 2017 року в Музеї Гіршгорна у Вашингтоні, на стінах «Облітераційної кімнати» з'явилося 750 000 кольорових точок-стікерів, а музей відвідала рекордна кількість глядачів — 475 000 [1].

Ще одною художницею, що презентує інтерактивні проекти в Музеї Гіршгорна в рамках виставки «Літо Йоко» (Summer of Yoko), стала Йоко Оно.

Один з них — Дерево Бажань. До гілок японського дерева відвідувачі прив'язують карточки з записаними на них своїми бажаннями. Цей проект — подарунок від художниці. Він презентується в саду скульптур музею ще з 2007 року. Протягом десятиліття було зібрано майже 80 тисяч карточок. Прив'язуючи рукописні побажання до гілок японського дерева, відвідувачі мають нагоду доєднатись до міжнародних зусиль Оно, спрямованих на сприяння миру та процвітання у світі [6].

При бажанні критикувати сучасне мистецтво кожен з цих проектів можна звинуватити у посповості, поверхневості, орієнтації на масову культуру: Мась — писанка — «заїжджений» український символ; Кусамі — крапка — символ «сонячного кола» на японському прапорі; Йоко Оно — японське дерево — дерен коуза (дерево, що зростає в гірській місцевості на батьківщині художниці).

Але при цьому кожен з цих проектів знаходить відгук у серці і душі. Бо нагадує про справжнє, ідентичне, своє власне. Те що з одного боку об'єднує, а з іншого — підкреслює унікальність.

Висновки. У мультикультурних суспільствах іноді виникає полярність ідентичностей. Деякі вихідці з африканських країн поколіннями зберігають трансформовані, але традиційні зовнішні атрибути, притаманні їх національній культурі: зачіски, орнаменти, аксесуари. Разом з тим, більшість населення повністю позбавляється ознак, які прив'язують її до певної національності. Ці два приклади — так само зовнішні. Внутрішнє — глибше і безмежніше.

Несвідомо малюючи карлочки на полях записника, середньостатистична людина виражає внутрішні відчуття, спровоковані психологічним станом... і національною належністю. Так само художник — чи то в абстрактному, чи то в реалістичному мистецтві — виражає власну ідею через призму вродженої приналежності до певного народу. А засудження цих поривів — банальна невпевненість у достоїнствах власної унікальності. Ми настільки боїмося кітчу, «шароварщини», «театру на Подолі» (необхідно підкреслити), що готові підмінити справжнє штучним, але не пов'язане з українським. Ідентичність у сучасному мистецтві з використанням сучасних технологій і засобів — це прекрасно. Це і є те особливе, що цікавить, інтригує і захоплює, репрезентуючи державу, що має багату історію та культуру.

Література

1. Hirshhorn's «Yayoi Kusama: Infinity Mirrors» Breaks Records. URL: <http://newsdesk.si.edu/releases/hirshhorn-s-yayoi-kusama-infinity-mirrors-breaks-records> (last accessed: 28.11.2017).

2. Russell-Jones D., Dodd A., Dolphin R., Gamsu I., Wells R. How is Singapore's Culture and National Identity Represented and Developed through the Arts in a Multicultural Environment. URL: http://www.academia.edu/8548100/How_is_Singapores_Culture_and_National_Identity_Represented_and_Developed_through_the_Arts_in_a_Multicultural_Environment (last accessed: 28.11.2017).
3. Howard A., Hoffman D. A Picture Is Worth a Thousand Words: Building American National Identity Through Art // Perspectives on Political Science. URL: http://media.dominican.edu/uploads/ZMKPR/a_picture_is_worth_a_thousand_words_journal_published_copy.pdf (last accessed: 28.11.2017).
4. Smith A. The Nation Made Real: Art and National Identity in Western Europe, 1600–1850. Oxford: Oxford University Press, 2013. 232 p.
5. Weigand Von E. How Mexico Formed A United National Identity Through Art. Updated: 5.10.2016. URL: <https://theculturetrip.com/north-america/mexico/articles/art-of-the-mexican-revolution-forming-a-united-national-identity/> (last accessed: 21.10.2017).
6. Yoko Ono: Four Works for Washington and the World. URL: <https://hirshhorn.si.edu/bio/summer-yoko-ono/> (last accessed: 28.11.2017).
7. В центре Киева из 250 тысяч писанок соорудили композицию Алтарь наций. Дата обновления: 12.05.2012. URL: <https://focus.ua/society/231192/> (дата обращения: 29.11.2017).
8. Гришина О. Софийская площадь стала отправной точкой всемирного тура «Алтаря наций». URL: <http://dosug.eizvestia.com/full/sofijskaya-ploshhad-stala-otpravnoj-tochkoj-vsemirnogo-tura-altarya-nacij> (дата обращения: 29.11.2017).
9. Каминская Ю. Мать Оксана. О том, как расписать 3,5 миллиона яиц и покорить биеннале. URL: <http://2queens.ru/Articles/Dom-Hudozhnikov-Sovremennost/Mas-Oksana-O-tom-kak-raspisat-35-milliona-yaic-i-pokorit-biennale.aspx?ID=133> (дата обращения: 29.11.2017).
10. Клінгенберг О. Фатальні яйця біенале. Дата оновлення: 10.06.2011. URL: https://dt.ua/CULTURE/fatalni_yautsya_bienale.html (дата звернення: 28.11.2017).
11. «Погляд у вічність». Унікальне панно із писанок у Софії Київській. Дата оновлення: 17.01.2010. URL: <http://ukrainaincognita.com/kyivska-oblast/kyiv/poglyad-u-vichnist-unikalne-pano-iz-pysanok-u-sofii-kyivskii> (дата звернення: 28.11.2017).
12. Роготченко О. Біенале'55 як лакмус сучасного // Сучасне мистецтво. 2014. № 10. С. 176–180.
13. Сидор О. В. Венеційська біенале як форма реалізації українських культурних стратегій (кінець XIX — початок XXI століття): автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2015. 15 с.
14. Сидоренко В. Венеціанські Біенале і проблеми сучасного мистецтва в Україні // Сучасне мистецтво. 2004. № 1. С. 117–123.
15. Курина А. Украина на 54-й Венецианской биеннале: Яйца вкрутую. Дата обновления: 30.05.2011. URL: <http://life.pravda.com.ua/culture/2011/05/30/79591/> (дата обращения: 28.11.2017).
16. Хрущак М. Оксана Мась: Кто из украинских художников продуктивен как я? Дата обновления: 05.06.2011. URL: <http://life.pravda.com.ua/society/2011/05/5/78211/> (дата обращения: 28.11.2017).

References

1. Hirshhorn's «Yayoi Kusama: Infinity Mirrors» Breaks Records. URL: <http://newsdesk.si.edu/releases/hirshhorn-s-yayoi-kusama-infinity-mirrors-breaks-records> (last accessed: 28.11.2017).
2. Russell-Jones D., Dodd A., Dolphin R., Gamsu I., Wells R. How is Singapore's Culture and National Identity Represented and Developed through the Arts in a Multicultural Environment. URL: http://www.academia.edu/8548100/How_is_Singapores_Culture_and_National_Identity_Represented_and_Developed_through_the_Arts_in_a_Multicultural_Environment (last accessed: 28.11.2017).
3. Howard A., Hoffman D. A Picture Is Worth a Thousand Words: Building American National Identity Through Art // Perspectives on Political Science. URL: http://media.dominican.edu/uploads/ZMKPR/a_picture_is_worth_a_thousand_words_journal_published_copy.pdf (last accessed: 28.11.2017).

4. Smith A. The Nation Made Real: Art and National Identity in Western Europe, 1600–1850. Oxford: Oxford University Press, 2013. 232 p.

5. Weigand Von E. How Mexico Formed A United National Identity Through Art. Updated: 5.10.2016. URL: <https://theculturetrip.com/north-america/mexico/articles/art-of-the-mexican-revolution-forming-a-united-national-identity/> (last accessed: 21.10.2017).

6. Yoko Ono: Four Works for Washington and the World. URL: <https://hirshhorn.si.edu/bio/summer-yoko-ono/> (last accessed: 28.11.2017).

7. V tsentre Kieva iz 250 tyisyach pisanok soorudili kompozitsiyu Altar natsiy [Composition «Altar of nations» out of 250 thousand Easter eggs arises in the center of Kyiv]. Updated: 12.05.2012. URL: <https://focus.ua/society/231192/> (last accessed: 29.11.2017).

8. Grishina O. Sofiyskaya ploschad stala otpravnoy tochkoj vsemirnogo tura «Altarya natsiy» [Grishina O. Sophiysky square launches the world tour for the «Altar of nations»]. URL: <http://dosug.eizvestia.com/full/sofijskaya-ploshhad-stala-otpravnoj-tochkoj-vsemirnogo-tura-altarya-nacij> (last accessed: 29.11.2017).

9. Kaminskaya Yu. Mas Oksana. O tom, kak raspisat 3,5 milliona yaits i pokorit biennale [Kaminskaya Yu. Mas Oksana. On what it feels like to ornament 3.5 million eggs and to conquer Biennale]. URL: <http://2queens.ru/Articles/Dom-Hudozhnikov-Sovremennost/Mas-Oksana-O-tom-kak-raspisat-35-milliona-yaic-i-pokorit-biennale.aspx?ID=133> (last accessed: 29.11.2017).

10. Klinhenberh O. Fatalni yaitsia bienale [Klinhenberh O. Biennale fatal eggs]. Updated: 10.06.2011. URL: https://dt.ua/CULTURE/fatalni_yaitsya_bienale.html (data zvernennia: 28.11.2017).

11. «Pohliad u vichnist». Unikalne pano iz pysanok u Sofii Kyivskii [«Gaze into eternity». Unique panel of the Easter eggs in Saint Sophia Cathedral]. Updated: 17.01.2010. URL: <http://ukrainaincognita.com/kyivska-oblast/kyiv/poglyad-u-vichnist-unikalne-pano-iz-pysanok-u-sofii-kyivskii> (data zvernennia: 28.11.2017).

12. Rohotchenko O. Biennale'55 yak lakmus suchasnoho [Rohotchenko O. Biennale'55 as a litmus paper of contemporarity] // Suchasne mystetstvo [Contemporary art]. 2014. No. 10. S. 176–180.

13. Sydor O. V. Venetsiiska bienale yak forma realizatsii ukrainskykh kulturnykh stratehii (kinets XIX — pochatok XXI stolittia): avtoref. dys. ... kand. mystetstvovnav.: 26.00.01 [Sydor O. V. Venice Biennale as a form of fulfilling Ukrainian cultural strategies (from the late 19th to the early 21st century): Extended abstract of candidate's thesis]. Kyiv, 2015. 15 s.

14. Sydorenko V. Venetsianski Biennale i problemy suchasnoho mystetstva v Ukraini [Sydorenko V. Venice Biennial and issues of contemporary art in Ukraine] // Suchasne mystetstvo [Contemporary art]. 2004. No. 1. S. 117–123.

15. Kurina A. Ukraina na 54-y Venetsianskoy bienale: Yaytsa vkrutuyu [Kurina A. Ukraine at the 54th Venice Biennale: hard-boiled eggs]. Updated: 30.05.2011. URL: <http://life.pravda.com.ua/culture/2011/05/30/79591/> (last accessed: 28.11.2017).

16. Hruschak M. Oksana Mas: Kto iz ukrainskih hudozhnikov produktiven kak ya? [Hruschak M. Oksana Mas: Who else from Ukrainian artists is as productive as me?] Updated: 05.06.2011. URL: <http://life.pravda.com.ua/society/2011/05/5/78211/> (last accessed: 28.11.2017).

Зиненко Алиса Викторовна

Идентичность как образ в проектах Оксаны Мась

В статье рассматривается национальная идентичность современного украинского искусства на примере некоторых проектов Оксаны Мась (панно «Взгляд в вечность», «Post-vs-Proto-Renassans», «Алтарь наций»). Главным элементов создаваемых объектов является писанка — традиционный символ украинской культуры.

Особое внимание уделено интерактивности представленных проектов и реакции на них отечественной и зарубежной публики. Приведены примеры интерактивных проектов различных художниц, реализованных в Гиршгорн музее США (Hirshhorn Museum and Sculpture Garden).

Автор приходит к собственным аргументированным выводам, что уникальное, особое,

трансформированное национальное в современном искусстве — это то, что привлекает и захватывает публику во всем мире. А его использование в период исторических изменений может стать тем механизмом, благодаря которому Украина будет идентифицироваться как европейская, а не постсоветская страна.

Ключові слова: национальная идентичность, творчество Оксаны Мась, современное искусство, интерактивные проекты.

Zinenko Alisa

Identity as an image in Oksana Mas's projects

The article studies the national identity of the Ukrainian Contemporary Art in the some art-projects by Oksana Mas (panel «Looking into Eternity», «Post-vs-Proto-Renessans», «Altarpiece of Nations»). The main parts of them are pysanky (Easter eggs) — the traditional symbol of Ukrainian culture. The special attention is paid to an interactivity of the presented projects as well as a reaction of a domestic and international society. In this article, the author gives examples of interactive projects of different artists from the Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, Washington DC.

The author arrives to her own reasoned conclusions that audience is attracted by the unique, distinct and transformed national idea in the contemporary art. Using this concept in the time of the historical changes can help Ukraine to be perceived not as a post-soviet but as a European country.

Keywords: national identity, Oksana Mas, Contemporary Art, interactive projects.